

**Ўзбекистонда 2016–2025 йилларда ижтимоий ҳимоя тизими
ислоҳотлари: натижа ва истиқболлар**

**Довутов Фахриддин Жавлиевич Ўзбекистон Республикаси
Президенти
хузуридаги Давлат бошқаруви
академияси мустақил докторанти**

Абстракт

Мазкур мақолада Ўзбекистон Республикасида 2016–2025 йиллар мобайнида ижтимоий ҳимоя тизимида амалга оширилган ислоҳотлар, уларнинг натижалари ва келгуси истиқболлар таҳлил қилинган. Мақсад – амалга оширилган чора-тадбирлар самарадорлигини баҳолаш ва тизимни янада такомиллаштириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқиш. Таҳлиллар норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, статистик маълумотлар ва амалиёт таҳлили асосида олиб борилди.

Кириш

Ижтимоий ҳимоя — ҳар қандай давлатнинг ижтимоий сиёсатида устувор йўналишлардан бири бўлиб, аҳоли турли қатламларини камситмасдан қўллаб-қувватлашга хизмат қилади. 2016 йилдан бошлаб Ўзбекистонда кенг қўламли ислоҳотлар бошланиб, ижтимоий соҳада тизимли ўзгаришлар амалга оширилди. Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида ижтимоий адолатни таъминлаш, аҳолининг эҳтиёжманд қатламларини ҳимоя қилиш, камбағалликни қисқартириш каби устувор вазифалар белгиланди. Бу мақолада айнан шу даврда амалга оширилган ислоҳотлар ва уларнинг натижалари таҳлил қилинади.

Асосий қисм

1. Ислоҳотларнинг ҳуқуқий-меъёрий асослари

2016–2025 йилларда ижтимоий ҳимоя соҳасида қабул қилинган асосий ҳужжатлар қуйидагилардан иборат:

- 2017–2021 йилларга мўлжалланган Ҳаракатлар стратегияси;
- 2021–2025 йиллар учун Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси;
- “Ижтимоий ҳимоя тўғрисида”ги қонун (2023);
- Камбағалликни қисқартириш дастурлари;
- “Аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш миллий агентлиги”нинг ташкил этилиши (2022).

Ушбу ҳужжатлар ижтимоий ҳимояни тизимлаштириш, ягона электрон реестрлар жорий этиш, ҳимояга муҳтож қатламларни аниқлаш ва ёрдам бериш механизмларини такомиллаштиришга хизмат қилди.

2. Аҳолини камбағалликдан чиқаришга қаратилган чоралар

2019 йилда биринчи бор мамлакатда камбағаллик даражаси расман эълон қилинди. Шундан сўнг, қуйидаги чоралар амалга оширилди:

- “Темир дафтар”, “Аёллар дафтари” ва “Ёшлар дафтари” жорий этилди;
- Ижтимоий нафақалар ва субсидиялар учун ягона электрон платформа ташкил қилинди;
- Аҳолининг эҳтиёжманд қатламига манзилли ёрдам бериш механизми кучайтирилди;
- Маҳалла тизими орқали назорат ва ёрдам кучайтирилди.

3. Технологик ва рақамлаштириш жараёнлари

Ижтимоий ҳимояда рақамли технологиялардан фойдаланиш самарадорликни оширди:

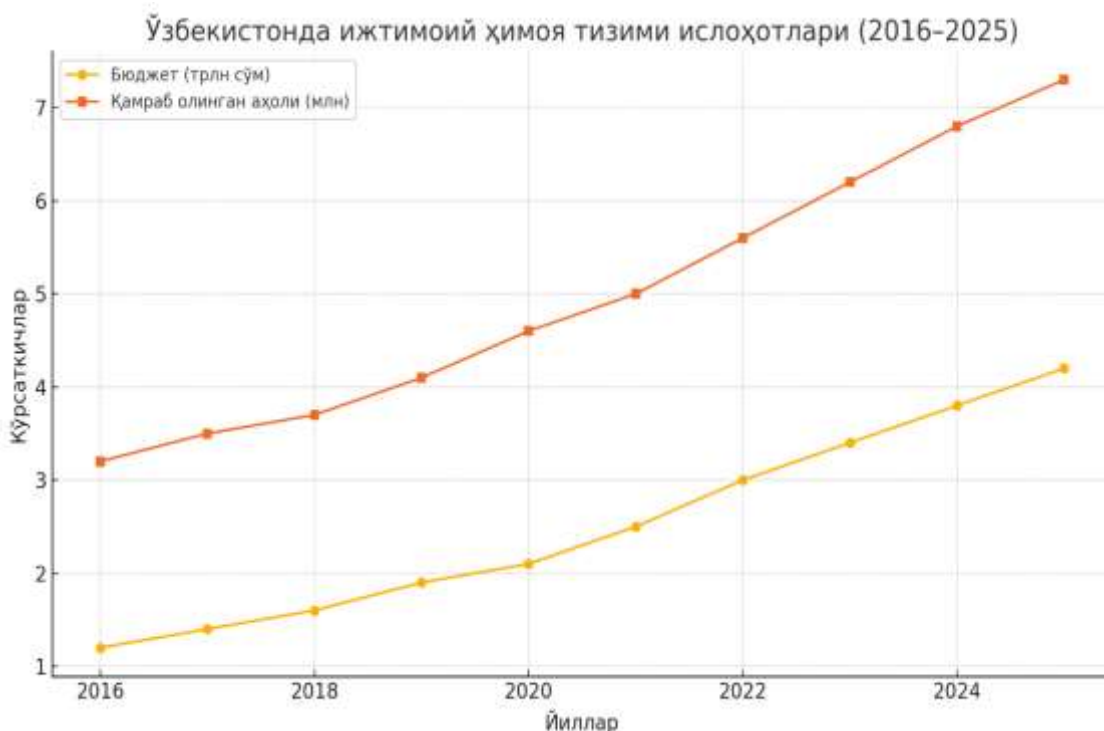
- “E-ijtimoiy himoya” платформаси орқали ариза топшириш;
- Ягона ижтимоий реестр;
- Фуқароларни ID рақамлари асосида рўйхатга олиш ва ёрдам тақсимлаш;
- Маҳаллий ҳокимият органларининг рақамли ҳисоботларини жорий қилиш.

4. Натижалар ва ижобий ўзгаришлар

- Камбағаллик даражаси 2020 йилда 17% бўлган бўлса, 2024 йилда 11,8% гача тушди (расмий маълумотларга кўра);
- Ижтимоий нафақа олувчилар сони ва манзиллиги яхшиланди;
- Ҳимоя механизмида шаффофлик ортди;
- Аёллар ва ёшлар учун махсус грантлар ва лойиҳалар молиялаштирилди.

5. Истиқболлар ва тавсиялар

- 2025 йилдан сўнг ижтимоий ҳимоя тизимини Европа стандартларига яқинлаштириш;
- Хусусий сектор билан ҳамкорликда ижтимоий хизматлар кўламини кенгайтириш;
- Камбағалликни ўлчашнинг мултидисциплинар усулларини жорий этиш;
- Фуқаролик жамияти ва ННТларнинг иштирокини кучайтириш.

Хулоса

2016–2025 йилларда Ўзбекистонда ижтимоий ҳимоя соҳасида амалга оширилган ислоҳотлар аҳолининг турмуш даражаси ва ижтимоий барқарорликка ижобий таъсир кўрсатди. Ислоҳотлар тизимли равишда, давлат сиёсати даражасида амалга оширилди ва аниқ натижалар билан тасдиқланди. Келгусида бу жараённи янада такомиллаштириш учун шаффофлик, манзиллик ва самарадорлик асосий мезон бўлиб қолади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон ва қарорлари, www.lex.uz.
2. “Ижтимоий ҳимоя тўғрисида”ги қонун, 2023.
3. “Янги Ўзбекистон — янги имкониятлар мамлакати”, Тошкент, 2022.
4. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари, www.stat.uz.
5. Kamolov A. “Ўзбекистонда ижтимоий ҳимоя тизимининг шаклланиш жараёни”, Иқтисодий таҳлил журнали, 2023.
6. UNDP Uzbekistan — Social Protection Reforms Overview, 2024.
7. “E-ijtimoiy himoya” платформаси ҳақида маълумотлар, www.eh.uz.